

CAIETUL XIV

Totul ar fi trebuit să ne despartă

Totul ne-a adus laolaltă⁷

Jan van Nijlen

Duminică, 19 mai '40

Să nu-ți vină să crezi prin câte poți să treci și câte poți să înduri, totul în răstimp de o săptămână. Când te gândești că săptămâna trecută, vineri pe la ora asta, nici nu începuseră bine toate necazurile pe care acum, în mare parte, le-am lăsat în urmă!

Voi încerca să prezint o dare de seamă cronologică și cât mai limpede posibil a ultimelor întâmplări, altfel îmi tot vin în minte. Iată-le, atunci!

Joi seara (pe 9 mai) m-am dus la culcare cu sentimentul plăcut că a doua zi aveam vacanță de Rusalii și am adormit la fel de calmă și de liniștită ca întotdeauna. În toiul nopții, pe la ora trei, m-am trezit dintr-odată, speriată, de la zgomotul în surdină al tirului apărării antiaeriene care nu se mai oprea, în timp ce, foarte înăbușit și cu mult în depărtare, auzeam huruitul avioanelor. Am rămas trează, în pat, fără să-mi fac niciun moment griji sau să mă gândesc la război, aveam doar un sentiment nedeslușit, de pericol iminent, apăsător, dar de care nici nu eram conștientă și am crezut că e de teamă să nu cadă peste noi proiectilele de la apărarea antiaeriană. În cele din urmă, am ațipit

---

⁷ Primele două versuri din poezia „Héloïse și Abélard”.

Ce s-a întâmplat înainte

Îndrăgostire adolescentină

Un personaj care își face apariția de câteva ori în jurnalul ei este Thijs Keuls (fiul poetului și juristului H.W.J.M. Keuls), care s-a îndrăgostit de ea într-o tabără școlară, de Rusalii. Inițial, Hanny, care avea cincisprezece ani pe atunci, s-a simțit flatată de atenția pe care i-o arăta acest băiat, cu trei ani mai mare, dar și-a pierdut destul de repede interesul pentru el. I se părea plictisitor și o deranja faptul că nu poate discuta cu el despre literatură; deoarece el nu citea cărți. În aprilie 1939, s-a despărțit de Thijs, dar el a mai căutat-o din când în când, ceea ce nu o prea încânta. Alte „obiecte ale dorinței” ei de mai înainte erau bărbați care veneau în vizită la părinții ei, pentru interpretare muzicală, un anumit Fritz Loewenberg și cântărețul Bruno Ucko. Niciunul dintre cei doi nu a supraviețuit războiului.

După cum s-a menționat, motivul nemijlocit pentru a ține un jurnal a fost dragostea de la distanță pentru Martien Woerdeman.

Hanny îi puna la curent pe părinții ei când se îndrăgostea. Aceștia mai încercau să o aducă cu picioarele pe pământ, dar ea nu le aprecia intenția. Pe 27 mai 1939, notează: „Sunt furioasă. La cafea, tati a comparat dragostea mea pentru tine cu dragostea măicuțelor pentru Iisus, cu venerația pentru ceva de neatins. M-am supărat și de-abia puteam să-mi stăpânesc lacrimile, mai ales când mami a mai făcut și tot felul de insinuări răutăcioase; dar nu am vrut să le dau la niciunul dintre ei satisfacția de a mă vedea plângând și m-am abținut.”

Introducere

Atunci când poeta Hanny Michaelis a decedat, pe 11 iunie 2007, au fost găsite numeroase caiete în care ținuse un jurnal, de-a lungul anumitor perioade din viața ei. Acel jurnal cuprindea și perioada celui de-al Doilea Război Mondial, atât de plină de consecințe pentru ea, ca tânără evreică. În acele caiete își relatează experiențele de elevă la liceul de limbi clasice, de fată în casă (deoarece la nicio altă slujbă nu avea acces) și ascunzându-se de nemți. Îi pot fi urmărite experiențele de la șaptesprezece la douăzeci și doi de ani. Ca vârstă era între Anne Frank și Etty Hillesum, ale căror jurnale au fost publicate anterior.

Hanny Michaelis și-a început jurnalul luni, pe 27 ianuarie, 1939. Pe coperta caietelor în care scria trecea la interior, drept motto, un fragment din diverși scriitori. În primul caiet era un citat din *Nunta lui Figaro*, de Mozart: „Ihr die die Triebe des Herzens kennt/ Sprich ist es Liebe, was da so brennt?”¹ Inițial, jurnalul avea ca titlu *Scrisori către Martien* și era compus sub formă de scrisori, ceea ce era un lucru obișnuit pentru jurnale. „Martien” era Martien Woerdeman, un coleg de școală de la liceul de limbi clasice Vossius, din Amsterdam, de care era îndrăgosită de la distanță. Hanny împlinise șaisprezece ani pe 19 decembrie 1938 și era în anul al patrulea, Martien era în anul al șaselea.² Pentru că el nu a promovat bacalaureatul, „relația” a putut să continue și în anul școlar 1939-1940.

---

1 „Voi, care știți ce-i în inima mea/ Spuneți-mi, dragostea arde așa?” (n. trad.)

2 Anul al șaselea era ultimul an de liceu. (n. trad.)